

Bouquereau, Lefebvre, Harpignies, Humbert, Carolus-Duran, Roll, Besnard, Carriere, — az öregek, mind bámulatosan hatalmukban tartották az idén is erejükét és tudásukat, a fiatalabb mesterek pedig: Ferrier, Chartran, Maignan, Henri-Martin, Dagnan-Bouveret, Adler, Lucien, Simon, stb. művésztüknek rendes fejlődési procezzusában mutatkoznak be ismét. Az ifjabb Salon, a „Nationale”, bemutat még egy retrospektív kiállítást is J. C. Cazin, a nemrég elhunyt legpoétikusabb francia tájképfestő műveiből, melyet leírni igazán lehetetlen, mert akkor ismertetnem kellene e halhatatlan mester minden egyes képét, amelyeket csak akkor értünk meg igazán, ha ismerjük a francia *décor*-üket. Ő neki nincsen is értéktelen képe. Mert a legkisebb studiumában, rajzában, vagy akár egy színnel készített képeiben éppen úgy ott van az ő nagy lelke, tudása, mint befejezett fontos műveiben, amelyek a nagy gondolkozó és a diskrét kolorista revelálódtak. A francia művészek között eddig utóda nem akadt és azt hiszem, sokáig nem is fogják Cazin művészetét pótolhatni. Ő utána most a rendesen kiállító francia tájképeszek közül nem is említheték fel senkit, mert többnyire mind őt utánozzák, még pedig sokszor nagyon kellemetlenül, — izetlenül.

A párisi Salonokban kiállító idegenek műveikkel vissza-visszatérnek a Grand Palais-ba minden évben, mint a darvak, fecskék és a golyák a fészkeikbe. *Mesdag* és *mesdag* az idén is

masabb és szebb az a képe. — Felhő a tenger felett — amely jelenleg Budapesten van és mint örömmel olvasható ott is marad. Jegyzeteim között találom *Russel* „*Elgar*” „*A Haru*” című igen szélesen festett képét is, melyen különösen a tájkép van színesen és meleg tónusokban megfestve. Azért is feltűnik ebben a nagy tömegben az a kis méretű kép, mert van benne egy gondolat és nem pusztán egy fúgó impresszió megörögzítése.

Röviden felemlitem még *John Burton Knight* (kiváló birkás képpel szerepel) *Oswald Berley Roche* angol és *Sorolla Y Bastida* spanyol festők képeit, amelyek predestinálva voltak arra, hogy sikerrel versenyezzenek a francziákkal. Utóbbinak spanyol ökreiről azt mondják az itteni kritikusok, hogy ha francziák volnának, megérdemelnék a „*medaille d' Honneur*”.

A magyar festők.

Ez idén a magyar festők is több képpel szerepelnek a „*Société des Artistes Français*” Salonjában. De a mostoha bánásmód következtében, melyben az elhelyezés alkalmával részesítették őket, igazán elvesznek ebben az olajtengerben. — Nagynehezen tudtam a honfitársaim képeit megtalálni... Hiába van mindenféle nagyköveti, miniszteri közbenjárás és a nagy államköltség, a francziáknál így nem foqnak elérni a magyar művészek részére semmit. Kiválni, feltűnni, sikert aratni Párisban csakis nagyon jó képekkel lehet bármely ország művésziának.

Itt van *László Papp* két portrait-val. Az egyik *Metternich Paulina* hercegnő arcképe.

helyét e Salonban, — de azért azt hiszem, hogy az idei két képét még a mester maga sem tartja a legsikerültebbeknek. Inkább csak a zászló becsületéért, küldte be őket László, — azt hiszem. *Perlmutter* Izsák „*Brugé-souvenir*”-je emlékeztet az ő erősen megfestett dolgaira. — Csók *István* diszhelyre került „*Atelier interieur*”-t ábrázoló képe sok kiváló kvalitással bír... Remekül van megfestve annak a hanyattfekvő szép meztelen nőnek a feje és leomló haja. De hát az ég szerelméért, Csók ur, irjon legalább egy magyarázatot is ahhoz a képhez, hogy megérthesse, aki nézi, hogy miért áll ott a kép balsarkában az ön önarcképe, minden *valeur*, minden perspektíva, minden rajztudás nélkül. Vagy vágja ketté ott annál a fekete vonalnál a vásznát és lesz két képe: egy jó és egy — rossz. *Zemplény*, aki a francia katalógus szerint *Hevdor* keresztnévvel bír és *Eperges* magyarországi városban született, két képével szerepel. Mind a kettő a magyar állam tulajdona. „*Visszatérés a bucsuról*” igen jó képe a művésznek, de én egy még jobb dolgot láttam nemrég egy kiváló izléssel rendezett magyar lakásban, ahol ugyanez képek egy studiuma van. *Zubritzky Loránd* női arcképe e sokat küzdő magyar festő életében határozottan haladást mutat. *Ballo* Ede magyar diszruhás öreg úr igen rokonszenvesen mutatja be — a diszmagyart.

Poll Hugó pasztelja egyedül, de kitűnően képviseli a magyar pasztelistákat. Az ő képe is „*bucsuról hazatérő bucsusokat*” ábrázol, de az ő felfogása és egyszerű megfogása a rajzban mindjárt elárulja, hogy nem Münchenben *Loeffitz*-nél, hanem *Tony Robert*

inkább egészen a francia festők közé sorozom, nemcsak azért, mert gyermekkorától itt él, de mert úgy is fest ma már, mint egy *lors concours* francia. Mindkét *cimaise*-re került női portraitje első rangú Migi.

A „*Nationale des Beaux Arts*” Salonjában a magyarok igen kis számban vannak képviselve. T. i. emitt a zsüri semmiféle protekciót nem respektált. Itt *Kunffy Lajos*, Párisban élő magyar művész, fiatal parasztményeseké-jéhez gratulálok. Igen jól megválasztotta a modellt, mely a somogyi magyar típust hűen mutatja be. Színeiben is mintha tisztább volna ez a magyar menyecske, mint a tavalyi számadó juhász. *Büttner Helén*, a magyar *Rosa Bonheur*, ezuttal egy *elefántot* és egy *tehenet* festett. Mindkét pasztelja őt a legjobb hazai állatfestőink közé juttatja.

Répl-Rónai „egy karácsonyfát” festett meg és a katalógus szerint a *François-Joseph* nevet vette fel legujabban. Ez a névcsere csak akkor válnék hasznára... a zsüriben, ha a *premier*-t is hozzátoldhatná. Talán a jövő évre megengedi neki — a király.

A szobrászatban az idén csak néhány remekműről kell beszámolnom. Első sorban *Victor-Ségoffin* „*Danse Sacrée*” című márványát említem meg, mint a francia szobrászművészet egyik olyan halhatatlan darabját, amelyhez hasonlót tíz év óta nem alkottak. Ne egy ballerínát tessék elképzelni, hanem egy olyan energikus mozdulatu indus papnőt, aki vallásos fanatizmussal addig táncol, míg össze nem rogyik. Mozdulataiból nem hiányzik a grácia, de lát-

Ez a vad tekintetű nő szent részegében látja azt a láthatatlan istenséget, melynek áldozta az egész életét. Az indusztréből való écharpeja úgy csavarodik tőre, mint egy kígyó. Vékony, ideges lát az ujjakat úgy behajlitja, mintha karm volna. Eltátott szájából pedig szinte hálai velük azokat a rekedt kiáltásokat, melyekkel önmagát izgatja és nézőit heró musra ragadja.

Sicard, madame *Georges Sand*-ot ábrázol felér márványszobrába a második kőbe, vés — gyönyörűség. Ami az előbbi szoborban erő és a misztikus vadság, az e gyengégszerű póseban ülő alakon a szellem és érzékiség. — *Alfred de Musset*nek ezt végzetes szerelmét soha igazabban, mint *Sicard*, nem rajzolta le nekünk senki. Ez szobor egy élettörténet! Nézve e nő élvezetét és örülhetnek a mai *híres férfiak*, hogy nem találkozhatnak vele.

Bartholomé, a nagy francia mester „*Adám és Éva*” szoboresoportja dominál a nagy polá alatt: Éva önfeláldozó, igaz asszony szerelemmel öleli át *Adámot*. *Bartholomé* vonalak egyszerűségével és a faragás fak rájának érdes felületével bámulatosan tudta értetni velünk ezt az ősemberp. *Amig Ségoffin* megérzékítette márványába vallásos, misztériumos szerelmet, amely kell, hogy sorvaszsa azt, akiben az a jongás tombol, — addig *Sicard* faragott asszonyt, akinek érzéki vágyai tönkretesz azokat, akik olyan asszonyi szerelemre szájnak. *Bartholomé* azonban megjelenítette kötöttségében azt a tisztá szerelmet, amely legit boldogít, nemesít, megtanít küzdeni.